

מעקד לעקדה / לאה מקובצקי

23 בדצמ

פורסם ע"י מערכת 'שבת'

סיפורה של הספרייה הידועה הוא סיפור חייה של קהילת וילנה המפוארת, על חכמיה, משכיליה ופשוטיה אוהבי הספר, עד הכחדתם בשואה. וגם ביוגרפיה לחייקל הספרן האהוב

מ"ליקוטי שושנים" ועד "בריגדת הנייר"

סיפורו של בית עקד הספרים ^[1]ע"ש שטראשון בוילנה

פרידה שור

דיונון והמרכז האוניברסיטאי אריאל, 2012, 248 עמ'

לעתים סיפור חייה של ספרייה הוא גם סיפור חייה של הקהילה שבה שכנה, סיפור המלמד על תמורות הזמן, על האווירה התרבותית ועל התהליכים המרכזיים שעברו עליה. הספר שלפנינו מתאר את סיפור חייה של קהילת וילנה, 'ירושלים דליטא', עיר של תורה והשכלה, במשך יותר מיובל שנים, באמצעות הדיון בספרייה המרכזית הידועה ביותר של הקהילה.

ספרה של ד"ר פרידה שור דן בעמקות בתולדותיה של ספריית שטראשון, המפורסמת בכל העולם היהודי, משלהי המאה התשע-עשרה ועד הכחדת הגטו בוילנה בשנת 1943. ביובל שנותיה האחרונות ידעה קהילת וילנה חילופין תכופים של משטרים שהשפיעו עליה לרעה, ובד בבד היא עברה תמורות חברתיות ותרבותיות ניכרות. אחת מהן היא המעבר בחברה היהודית מאוספים פרטיים לספרייה ציבורית הפתוחה לקהל הרחב למן מחציתה השנייה של המאה התשע-עשרה ואילך. מעבר זה הביא לגידול עצום במספר הקוראים בני כל המעמדות בחברה היהודית.

החיבור מתמקד בשלושה מוקדים: בתולדות הספרייה ומייסדה, בפעילותו של הספרן המסור שלה, חייקל לונסקי, לאורך 45 שנים, ובגורל הספרייה בתקופת השואה עד ששרידיה הועברו למכון יו"א בניו יורק. הוא מתבסס על ביבליוגרפיה נרחבת, ובעיקר על חומר ארכיוני ראשוני רב, שחלק ניכר ממנו נמצא בארכיון יו"א. בחיבור כלולים ממצאים חדשים רבים שטרם פורסמו, בשפה העברית, בידיש, ברוסית ובליטאית.